

Nedim Gürsel'den İranlı Sanatçıların İzinde Bir Yolculuk

YAZAR VE AKADEMİSYEN NEDİM GÜRSEL, ÖMER HAYYAM, HAFIZ-I ŞİRAZİ VE SADIK HİDAYET DA DAHİL ÜNLÜ SANATÇILARIN İZİNİ SÜRDÜĞÜ İRAN YOLCULUĞUNU MEHDİ'Yİ BEKLERKEN İSMİYLE KİTAPLAŞTIRDI. GÜRSEL İLE İSTANBUL'DA BİR ARAYA GELDİK VE KİTABINA İLHAM VEREN BU YOLCULUKLA BİRLİKTE AKLINDA EN ÇOK YER EDEN SEYAHATLERİ KONUŞTUK.

Nedim Gürsel'den İranlı Sanatçıların İzinde Bir Yolculuk

Yazar ve akademisyen Nedim Gürsel, Ömer Hayyam, Hafız-ı Şirazi ve Sadık Hidayet da dahil ünlü sanatçıların izini sürdüğü İran yolculuğunu Mehdi'yi Beklerken ismiyle kitaplaştırdı. Gürsel ile İstanbul'da bir araya geldik ve kitabına ilham veren bu yolculukla birlikte aklında en çok yer eden seyahatleri konuştuk.

► RÖPORTAJ / INTERVIEW: HANDE ÇETİN ONGUN FOTOĞRAFLAR / PHOTOGRAPHS: AHMET ÖZGÜR ÖZGER

Mehdi'yi Beklerken geçtiğimiz yıl çıktığınız İran yolculuğunu esas alıyor. Bu yolculuk fikri nasıl doğdu?

İran kökenli ama Türkçe bilen yazar arkadaşım Shahzade Igual'ın önerisiyle geçtiğimiz yıl yaz ayında bu seyahate çıktık. Bize yolculuk boyunca da Shahzade rehberlik etti. Edebiyat meraklısı, şiir yazar, genç bir iş insanı olan Saeed Fikri de gezimizin sponsoru oldu. Bu iki dostumun sayesinde pratik güçlükleri aştık ve İran'ı karış karış dolastık. Ömer Hayyam, Firdevsi, Hafız-ı Şirazi de dahil klasik şairlerin ve Sadık Hidayet ve Fıruğ Ferruhzad da dahil çağdaş sanatçıların izini sürdüm. Şii inancını sorguladım. Gezi boyunca notlar tuttum. O notlardan yola çıkarak dönüştürdüm Magma dergisi için kaleme aldığım yazı, Tijen Burultay'ın fotolarıyla bir kapak dosyası oldu. Öylesine etkilendim ki bu yolculuktan... Anlatacaklarımın çoğunu anlatamadığımı hissettim ve böyle bir kitabı yazma gereksinimi duydum.

İran'a ilk gidişiniz miydi?

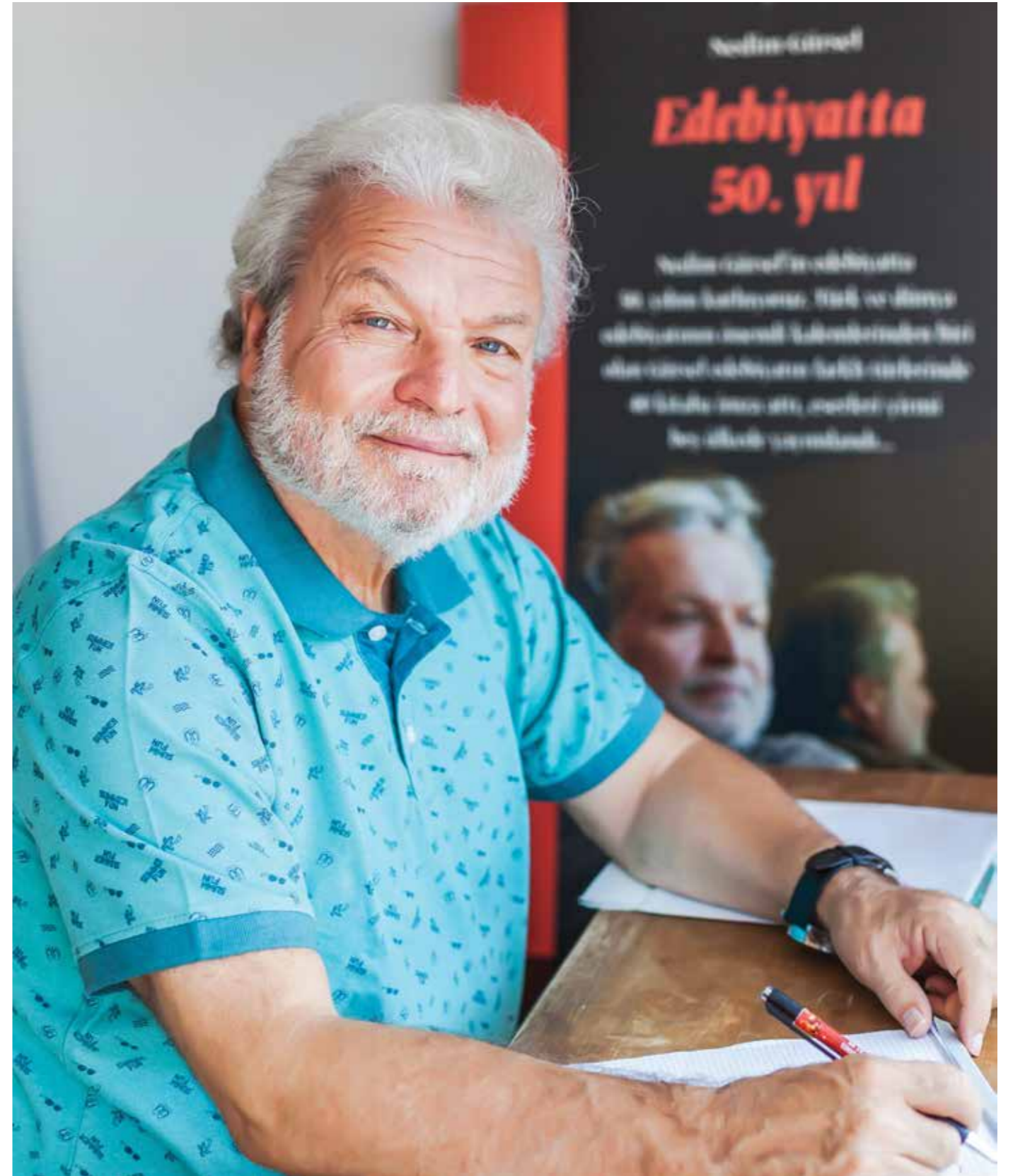
Evet. Daha önce Atlas dergisi için yılda 4-5 kez bir fotoğrafçı eşliğinde farklı ülkelere gidip gezi yazıları kaleme alıyordum. Bu sayede Afrika'ya, Güney Amerika'ya, Asya'ya yolculuklarım oldu ama nedense İran'ı es geçmiştim. Bu, İran'a ilk gidişimdi ama bu sonbaharda yine gitmeyi planlıyorum. Bu defa, ilk seferde göremediğim Yazd kentine gideceğim.

Mehdi'yi Beklerken geçtiğimiz yıl çıktığınız İran yolculuğunu esas alıyor. Bu yolculuk fikri nasıl doğdu?

İran kökenli ama Türkçe bilen yazar arkadaşım Shahzade Igual'ın önerisiyle geçtiğimiz yıl yaz ayında bu seyahate çıktık. Bize yolculuk boyunca da Shahzade rehberlik etti. Edebiyat meraklısı, şiir yazar, genç bir iş insanı olan Saeed Fikri de gezimizin sponsoru oldu. Bu iki dostumun sayesinde pratik güçlükleri aştık ve İran'ı karış karış dolastık. Ömer Hayyam, Firdevsi, Hafız-ı Şirazi de dahil klasik şairlerin ve Sadık Hidayet ve Fıruğ Ferruhzad da dahil çağdaş sanatçıların izini sürdüm. Şii inancını sorguladım. Gezi boyunca notlar tuttum. O notlardan yola çıkarak dönüştürdüm Magma dergisi için kaleme aldığım yazı, Tijen Burultay'ın fotolarıyla bir kapak dosyası oldu. Öylesine etkilendim ki bu yolculuktan... Anlatacaklarımın çoğunu anlatamadığımı hissettim ve böyle bir kitabı yazma gereksinimi duydum.

İran'a ilk gidişiniz miydi?

Evet. Daha önce Atlas dergisi için yılda 4-5 kez bir fotoğrafçı eşliğinde farklı ülkelere gidip gezi yazıları kaleme alıyordum. Bu sayede Afrika'ya, Güney Amerika'ya, Asya'ya yolculuklarım oldu ama nedense İran'ı es geçmiştim. Bu, İran'a ilk gidişimdi ama bu sonbaharda yine gitmeyi planlıyorum. Bu defa, ilk seferde göremediğim Yazd kentine gideceğim.

SON FASIL**Yeni bir metin üzerinde çalışıyor musunuz?**

Bu aralar "Son Fasil" diye bir kitap yazıyorum. Beni etkileyen ünlü yazarların son yıllarını ya da son anlarını anlattığım bir kitap olarak. Örneğin Tolstoy 80 yaşında, karısından kurtulmak için evden kaçıyor ve bir tren istasyonunda ölüyor. Dev gibi bir adam, 80 yaşında karısıyla sorunlarını halen çözmemiş ve kurtuluşu bir istasyona sığınmakta bulmuş. Tüm bu konular ilgimi çekiyor.

SON FASIL**Yeni bir metin üzerinde çalışıyor musunuz?**

Bu aralar "Son Fasil" diye bir kitap yazıyorum. Beni etkileyen ünlü yazarların son yıllarını ya da son anlarını anlattığım bir kitap olarak. Örneğin Tolstoy 80 yaşında, karısından kurtulmak için evden kaçıyor ve bir tren istasyonunda ölüyor. Dev gibi bir adam, 80 yaşında karısıyla sorunlarını halen çözmemiş ve kurtuluşu bir istasyona sığınmakta bulmuş. Tüm bu konular ilgimi çekiyor.

Kitabınıza niçin bu ismi verdiniz?

İran Müslümanlığın azınlıkta olan kolu Siiligi inanç edinmiş bir toplum. Müslümanların büyük çoğunluğu dünya genelinde Sünni. Bir yazar olarak dinler tarihiyle ilgileniyorum ve mezhep ayrılıkları ilgimi çekiyor. Şii inancına göre "12. İmam" aslında ölmemiş, gizleniyor. Bu inanca göre Mehdi bir gün geri gelecek ve eşitliği, adaleti getirecek. Hastaları iyileştirecek. Bütün bu unsurlar beni bir yazar olarak ilgilendirdiği için kitabımda bunlara yer verdim. Ama adının Mehdi'yi Beklerken olmasına karşın kitabın asıl ağırlık noktası ve içerik açısından önemli boyutu, klasik İran şairlerinin izini sürmek ve biraz da okuru onların yapıtlarının içinde dolaştırmak.

İran'ın sizi en çok şaşırtan tarafı ne oldu?

İran'da eğitilmiş ve şiire önem veren bir kesimle tanıştım. Hafız, İranlıların günlük hayatının bir parçası. Şiir onlar için yaşayan bir şey. İran halkı üzerine bir genelleme yapamam ama tanıştığım ve söyleşme olanığı bulduğum İranlılar beni olumlu yönde etkiledi. Böyle yetişmiş bir insan gücünün varlığını, aydınların böylesine dünyaya açık olduğunu tahmin etmiyordum. Ülkenin coğrafyasından da etkilendim. Büyük bir kısmı çölden oluşuyor, kuraklık var ama ülkenin kuzeyi yemyeşil. Pierre Loti'nin ve Sadık Hidayet'in İsfahan yolculuğunu kendi izlenimlerimle harmanlayarak kitaba "Yolu Şiraz'a ve İsfahan'a Düşenler" diye bir

Kitabınıza niçin bu ismi verdiniz?

İran Müslümanlığın azınlıkta olan kolu Siiligi inanç edinmiş bir toplum. Müslümanların büyük çoğunluğu dünya genelinde Sünni. Bir yazar olarak dinler tarihiyle ilgileniyorum ve mezhep ayrılıkları ilgimi çekiyor. Şii inancına göre "12. İmam" aslında ölmemiş, gizleniyor. Bu inanca göre Mehdi bir gün geri gelecek ve eşitliği, adaleti getirecek. Hastaları iyileştirecek. Bütün bu unsurlar beni bir yazar olarak ilgilendirdiği için kitabımda bunlara yer verdim. Ama adının Mehdi'yi Beklerken olmasına karşın kitabın asıl ağırlık noktası ve içerik açısından önemli boyutu, klasik İran şairlerinin izini sürmek ve biraz da okuru onların yapıtlarının içinde dolaştırmak.

İran'ın sizi en çok şaşırtan tarafı ne oldu?

İran'da eğitilmiş ve şiire önem veren bir kesimle tanıştım. Hafız, İranlıların günlük hayatının bir parçası. Şiir onlar için yaşayan bir şey. İran halkı üzerine bir genelleme yapamam ama tanıştığım ve söyleşme olanığı bulduğum İranlılar beni olumlu yönde etkiledi. Böyle yetişmiş bir insan gücünün varlığını, aydınların böylesine dünyaya açık olduğunu tahmin etmiyordum. Ülkenin coğrafyasından da etkilendim. Büyük bir kısmı çölden oluşuyor, kuraklık var ama ülkenin kuzeyi yemyeşil. Pierre Loti'nin ve Sadık Hidayet'in İsfahan yolculuğunu kendi izlenimlerimle harmanlayarak kitaba "Yolu Şiraz'a ve İsfahan'a Düşenler" diye bir

bölüm de yazdım. Sadık Hidayet de kendi ülkesine biraz dışardan bakıyor. Batıyla Doğu arasında sıkışmış bir aydın. Benim gördüğüm coğrafyayla onun anlattığı birbirini tutmuyordu.

Rotanız Tahran, Meşhed, Nişabur, Tus, Şiraz, Persepolis, İsfahan kentlerini kapsıyor. En çok hangi kentten etkilendiniz?

İsfahan'dan. İmam Meydanı, Mescid-i Şah'ın mavi mozaikleri, Ali Kapu Sarayı ve özellikle duvar resimleri, Cehel (Kırk) Sütun Sarayı... Kapak fotoğrafı da İsfahan'daki 33 ayaklı Allahverdi Han (Siosepol) Köprüsü'nden. Batılı seyahatler da daha çok İsfahan'a gitmişler. Onların izlenimlerini okumak benim için ilginç oldu.

Son dönemde gezi yazılarınızda Fas, Ukrayna, İsviçre de dahil bir çeşitlilik görüyoruz. Bu kadar sık seyahat etme olanağı bulabiliyor musunuz?

Gezmediğim yeri yazmıyorum. Kitaplarım pek çok dile çevriliyor ve davetler alıyorum. O yüzden yazılarım böyle eklektik. Ukrayna'da bir edebiyat festivaline davetliydim, Fas'ta Rabat Üniversitesi'nde benim kitaplarım üzerine akademik bir çalışma yapan doçent bir hanım, öğrencileriyle tanışmam için beni davet etti. Yakında Fas'a tekrar gideceğim, Ucdâ kentindeki kitap fuarında Arapçaya çevrilen

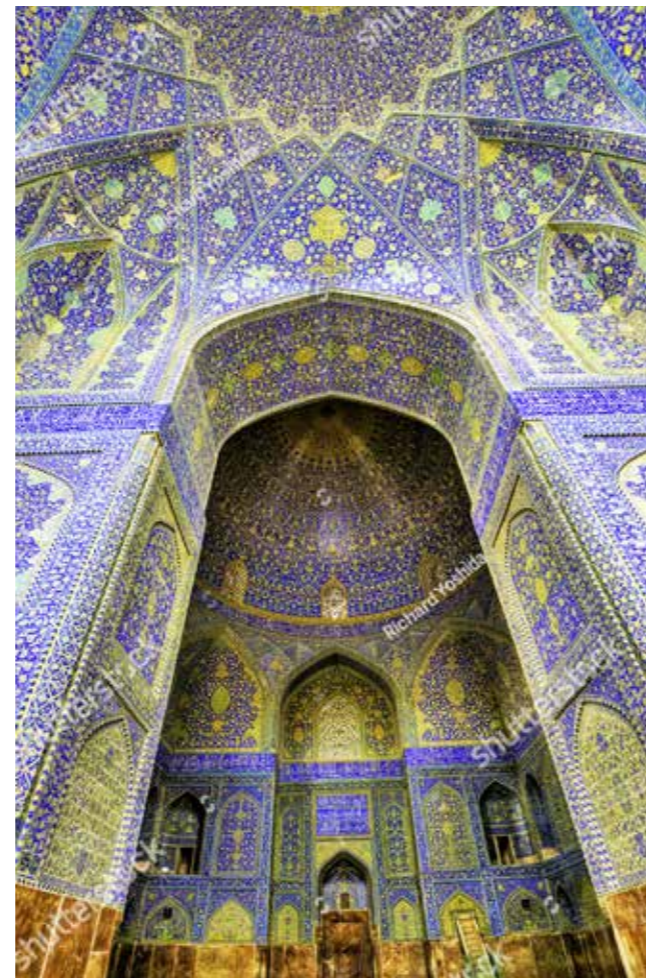
bölüm de yazdım. Sadık Hidayet de kendi ülkesine biraz dışardan bakıyor. Batıyla Doğu arasında sıkışmış bir aydın. Benim gördüğüm coğrafyayla onun anlattığı birbirini tutmuyordu.

Rotanız Tahran, Meşhed, Nişabur, Tus, Şiraz, Persepolis, İsfahan kentlerini kapsıyor. En çok hangi kentten etkilendiniz?

İsfahan'dan. İmam Meydanı, Mescid-i Şah'ın mavi mozaikleri, Ali Kapu Sarayı ve özellikle duvar resimleri, Cehel (Kırk) Sütun Sarayı... Kapak fotoğrafı da İsfahan'daki 33 ayaklı Allahverdi Han (Siosepol) Köprüsü'nden. Batılı seyahatler da daha çok İsfahan'a gitmişler. Onların izlenimlerini okumak benim için ilginç oldu.

Son dönemde gezi yazılarınızda Fas, Ukrayna, İsviçre de dahil bir çeşitlilik görüyoruz. Bu kadar sık seyahat etme olanağı bulabiliyor musunuz?

Gezmediğim yeri yazmıyorum. Kitaplarım pek çok dile çevriliyor ve davetler alıyorum. O yüzden yazılarım böyle eklektik. Ukrayna'da bir edebiyat festivaline davetliydim, Fas'ta Rabat Üniversitesi'nde benim kitaplarım üzerine akademik bir çalışma yapan doçent bir hanım, öğrencileriyle tanışmam için beni davet etti. Yakında Fas'a tekrar gideceğim, Ucdâ kentindeki kitap fuarında Arapçaya çevrilen

Nedim Gürsel'in son kitabı Mehdi'yi Beklerken Doğan Kitap etiketiyle raflarda...

Nedim Gürsel'in son kitabı Mehdi'yi Beklerken Doğan Kitap etiketiyle raflarda...

10 kitabımı imzalayacağım. İsviçre'de de Bern Üniversitesi'nden davet almış ve bir dönem ders vermişim. Tesadüfler beni bir şehirden diğerine sürüklüyor.

Yapmış olduğunuz tüm seyahatleri göz önünde bulundurduğunuzda nerelerin ismi yeniden anılmaya değer?

Tüm seyahatlerimde önceliğim, beni etkileyen yazarların izini sürmek. Onların yapıtları içinde okur da dolassın istiyorum. Benim gittiğim coğrafya onların yapıtlarını etkilemiş. Kentler ve mekânlar arasında bir ilişki kurmaya çalışıyorum. Bu açıdan Kafka'nın dolaylı olarak dünyası olan Prag ve Barok mimari beni etkiledi. Moskova'da Gogol ve Puskin'in izini sürdüm, Tolstoy'un malikânesi Yasnaya Polyana'ya gittim. Bu yazılarım Acı Hayatlar kitabımda yer aldı. Fransa'da beni en çok etkileyen bölge Aix-en-Provence. Orada da güneğin ışığının peşindeki Van Gogh'un izindeydim. Bosna'yı, Makedonya'yı, Tito'nun Yugoslavya'sını gezip Balkanlara Dönüş adlı bir kitap yazdım. "Gezip gördüğünüz en güzel ülke hangisi?" dersiniz hiç duraksamadan İtalya derim. Her bölgesi ve her kenti beni çok etkiledi.

Gezilerinizi anlatan kitapları birer rehber kitap olarak düşünebilir miyiz?

Bu kitaplarımı da edebiyatın bir parçası olarak görüyorum. Sayısı 10'u aşan gezi kitabım var. Bundan önce Piramitlerin Gölgesinde ile Mısır'ı yazdım. Ondan önce Bana İtalya'yı Anlat ve Fransa'yla ilgili Hatırla Barbara yayımlandı. Rehber niteliğinde kitap yazmıyorum. Nerede ne yenir, nereye gidilir, bunları anlatan rehber kitaplar da önemli. Ama benim kitaplarımın "Yazar Nedim Gürsel'in gezi kitapları" olmasını istiyorum ve bunun için uğraşıyorum.

"PARİS BENİ DÜNYAYLA TANIŞTIRDI"

50 yıldır yaşadığınız Paris'in sizin için anlamı nedir?

Paris beni dünyayla tanıştırdı. Bütün bu yolculukları bana Paris bağışladı. Başka kültürleri, başka coğrafyaları Paris sayesinde keşfettim çünkü dünyaya açık bir kent. Ben hep büyük kentleri sevdim. Birkaç günlüğüne bir sayfeye gitsem de hemen kalabalığı özlerim. Paris benim için uğradığım kahveler, Le Monde gazetesini okuduğum parklar, kütüphaneler demek. Küçük, güzel keyifleri olan bir kent. Kitaplarım da girdi ister istemez. Paris meraklılarına öykü kitabım Tehlikeli Sevişmeler'i tavsiye ederim.

"PARİS BENİ DÜNYAYLA TANIŞTIRDI"

50 yıldır yaşadığınız Paris'in sizin için anlamı nedir?

Paris beni dünyayla tanıştırdı. Bütün bu yolculukları bana Paris bağışladı. Başka kültürleri, başka coğrafyaları Paris sayesinde keşfettim çünkü dünyaya açık bir kent. Ben hep büyük kentleri sevdim. Birkaç günlüğüne bir sayfeye gitsem de hemen kalabalığı özlerim. Paris benim için uğradığım kahveler, Le Monde gazetesini okuduğum parklar, kütüphaneler demek. Küçük, güzel keyifleri olan bir kent. Kitaplarım da girdi ister istemez. Paris meraklılarına öykü kitabım Tehlikeli Sevişmeler'i tavsiye ederim.

10 kitabımı imzalayacağım. İsviçre'de de Bern Üniversitesi'nden davet almış ve bir dönem ders vermişim. Tesadüfler beni bir şehirden diğerine sürüklüyor.

Yapmış olduğunuz tüm seyahatleri göz önünde bulundurduğunuzda nerelerin ismi yeniden anılmaya değer?

Tüm seyahatlerimde önceliğim, beni etkileyen yazarların izini sürmek. Onların yapıtları içinde okur da dolassın istiyorum. Benim gittiğim coğrafya onların yapıtlarını etkilemiş. Kentler ve mekânlar arasında bir ilişki kurmaya çalışıyorum. Bu açıdan Kafka'nın dolaylı olarak dünyası olan Prag ve Barok mimari beni etkiledi. Moskova'da Gogol ve Puskin'in izini sürdüm, Tolstoy'un malikânesi Yasnaya Polyana'ya gittim. Bu yazılarım Acı Hayatlar kitabımda yer aldı. Fransa'da beni en çok etkileyen bölge Aix-en-Provence. Orada da güneğin ışığının peşindeki Van Gogh'un izindeydim. Bosna'yı, Makedonya'yı, Tito'nun Yugoslavya'sını gezip Balkanlara Dönüş adlı bir kitap yazdım. "Gezip gördüğünüz en güzel ülke hangisi?" dersiniz hiç duraksamadan İtalya derim. Her bölgesi ve her kenti beni çok etkiledi.

Gezilerinizi anlatan kitapları birer rehber kitap olarak düşünebilir miyiz?

Bu kitaplarımı da edebiyatın bir parçası olarak görüyorum. Sayısı 10'u aşan gezi kitabım var. Bundan önce Piramitlerin Gölgesinde ile Mısır'ı yazdım. Ondan önce Bana İtalya'yı Anlat ve Fransa'yla ilgili Hatırla Barbara yayımlandı. Rehber niteliğinde kitap yazmıyorum. Nerede ne yenir, nereye gidilir, bunları anlatan rehber kitaplar da önemli. Ama benim kitaplarımın "Yazar Nedim Gürsel'in gezi kitapları" olmasını istiyorum ve bunun için uğraşıyorum.